

Til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Fra Krog Grunneierlag v/ leder Gabriel Krog

Rødenes 16/4 2026

Klage på vedtak om delvis nedleggelse av Risen dam, Marker kommune i Østfold, datert 24.02.2026, NVE ref. 202517478-8

Krog Grunneierlag har blitt gjort oppmerksom på dette vedtak og vil klage på vedtaket.

Grunneierlagenes klagerett

Vårt grunneierlag representerer berørte parter i flere forhold. Grunneierlaget har medlemmer med eiendommer med bebyggelse som vil få en vesentlig forringet adkomst. Grunneierlaget tilbyr også jaktterreng rundt Risen. Krog Grunneierlag representerer også to medlemmer med kommersielle interesser knyttet til området. Grunneierlaget representerer også medlemmer med grunneierrett til edelkreps.

Om begrunnelsen for vedtaket

Lagets medlemmer med bebyggelse rundt Risen er i stor grad avhengig av båttransport gjennom sundet for adkomst. Den foreslåtte reduserte vannstand vil gjøre disse bygninger utilgjengelige. Vi mener vedtaket i for liten grad tar hensyn til dette.

Lagets salg av jaktkort for småvilt er i stor grad basert på områdets naturopplevelse, skjerming fra bilvei og bruk av båt/kano for adkomst. Vi mener vedtaket bygger på en dårlig forståelse av disse verdier når det hevdes at det er liten friluftaktivitet i området, det er nettopp det skjermede område som gjør dagens aktivitet attraktivt med en stor verdi for grunneierlaget, en verdi vi jobber for å øke på vegne av våre medlemmer. Det er også mange av dagens kjøpere av jaktkort som fremhever båt- eller kanotransport via sundet er en del av opplevelsen de etterspør, noe som etter vedtatt tiltak ikke vil være mulig.

Laget vil også påpeke at det ikke er noen beskrivelse av konsekvenser for elgjakt. Laget har benyttet båttransport for transport av jegere inn i terrenget både for jakt og ettersøk. Laget har også fløtet felt elg ned fra Risen gjennom sundet til vei. Alt dette vil bli umuliggjort etter dette tiltak.

Krog Grunneierlag representerer også to medlemmer med kommersielle interesser knyttet til området, Risen Grotte og Joval Gård. Førstnevnte har et lokale bygget ned mot vannet brukt for selskaper, hvor område rundt, og spesielt vannspeilet er en viktig del av opplevelsen. Joval Gård driver kanoutleie basert i Haldenvassdraget, dette inkluderer kanoturer i Risen. For begge disse to virksomheter vil den vedtatte fjerning av dammen med resulterende redusert vannstand ha dramatiske konsekvenser. Joval Gård har også

en veletablert hytteutleie til utenlandske fisketurister, mange av disse benytter Risen vassdraget for fiske og tiltaket vil redusere verdien av dette for fisketurismen.

Grunneierlaget representerer også medlemmer med grunneierrett til edelkreps, en bestand utredningen før vedtaket bagatelliserer. Vi mener denne lille lomme av stedegen edelkreps må bevares for å kunne danne stammen i et framtidig forsøk på å reetablere edelkreps i hovedvassdraget. Edelkrepsen er en truet art og vel verdt og ta vare på som art og den har en langt høyere verdi enn signalkrepsen. Dammen har vært en naturlig barriere mot innvandring av signalkreps i Risen, det vil den selvfølgelig fortsatt være, men den reduserte vannstand vil sannsynligvis utrydde edelkrepsen.

Risen dam er et kulturminne med lang historie i tømmerfløtinga. Damanlegget er også en del av «Prestveien». Det var den gamle veien mellom Rødenes og Rømskog. Ved å fjerne dammen vil det ikke bli anledning til å gå denne leden da veien går på steindammen.

Nedenfor dammen renner elva etter hvert gjennom et jordbrukslandskap. Ved store nedbørsmengder er det stort behov for å regulere vannstanden ovenfor dammen slik at ikke alt vann kommer på en gang og skaper erosjon i jordbrukslandskapet. Vi blir oppfordret til å anlegge fordrøyningsdammer i landbruket, derfor er det viktig å bevare Risen dam i framtida, som en stor fordrøyningsdam med stort potensiale.

Avbøtende tiltak.

Her bør en kunne utrede flere mulige tiltak, blant annet en forsterkningsmur foran eller bak eksisterende dam for å minske risiko for at eksisterende dam ryker.

Evt kan det lages en terskel så høy som mulig for å bevare vannspeilets nivå, evt med en V krone

Konklusjon

Grunneierlaget vil klage på vedtaket om fjerning av den nåværende dam, konsekvenser for våre medlemmer og interesser er for store. Et alternativ som muliggjør et vannspeil tilnærmet nivå som tidligere, og hvor man beholder sundet som en navigerbar vannvei er et krav fra vår side.

Vi foreslår at NVE kommer på en befaring sammen med berørte parter for å få en felles forståelsen og søke gode løsninger.

For Krog Grunneierlag, Gabriel Grini Krog